ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Anđelo Miklić*
E-mail: mvsevmvis@gmail.com
Mvsevm u Visu

Poduzetnički modeli u funkciji očuvanja i interpretacije pomorske baštine - primjer koncepta Mvsevm u Visu

Sažetak

Ovaj rad analizira kušaonicu Mvsevm u Visu kao primjer inovativnog pristupa interpretaciji i očuvanju pomorske baštine kroz poduzetničku djelatnost. U suprotnosti s tradicionalnim oslanjanjem institucija za očuvanje i interpretaciju baštine pretežno na proračunska sredstva, koncept Mvsevm u Visu predstavlja model hibridnog poslovnog poduhvata, odnosno spoja gastronomije i muzejskog postava. U tom prostoru privatna zbirka povijesnih artefakata vezanih uz vojno-pomorsku povijest Jadrana integrirana je u turističku ponudu zajedno s pažljivo osmišljenom gastronomskom ponudom i uređenjem prostora u stilu sredine 19. stoljeća. Originalnost tog modela nije slučajna. Ona proizlazi iz detaljno razrađenog poslovnog plana vlasnika koji, osim tradicionalne poslovne i financijske održivosti, kao jednu od glavnih zadaća postavlja izbjegavanje banalizacije baštine kroz preveliku komercijalizaciju te razvoj birane gastronomske ponude, koja uključuje široku ponudu vina malih dalmatinskih obiteljskih vinara i vrhunske domaće gastronomske proizvode. Osim samog predstavljanja poslovnog modela, rad analizira i redovite aktivnosti na očuvanju materijalne i nematerijalne baštine te marketing model kroz organizaciju izložbi, predavanja, skupova vojno-pomorske tematike i izdavačkih projekata, izazove i probleme s kojima se susreće i načine na koje ih se rješava te planirani daljnji razvoj koncepta Mvsevm. Posebna pozornost usmjerena je na model financiranja, izazove s kojima se vlasnici suočavaju u očuvanju izvornosti te na potrebu za širim konsenzusom i suradnjom svih dionika radi jačanja položaja i očuvanja pomorske baštine u Republici Hrvatskoj. Zaključak je da poduzetništvo, kad je utemeljeno na stručnosti i odgovornosti, može predstavljati itekako snažnog saveznika u očuvanju i popularizaciji pomorske baštine.

Ključne riječi: Mvsevm, muzej, pomorska baština, poduzetništvo, Vis, vojno-pomorska povijest, privatne zbirke, kulturni turizam

1. Uvod

Mvsevm u Visu, iako zbog administrativnih zahtjeva tijekom otvaranja 2019. godine službeno samo kušaonica, u naravi je simbioza interpretacije baštine i lokalne gastronomije, kušaonica-muzej posvećena bogatoj vojno-pomorskoj povijesti Jadrana.

* vlasnik zbirke Mvsevm u Visu, istraživač vojno-pomorske povijesti Jadrana i kolekcionar

Inicijativa je pokrenuta kao rezultat dugogodišnjeg kolekcionarskog i istraživačkog rada vlasnika, s ciljem javne prezentacije prikupljene građe te njezina integriranja u suvremeni kulturni i turistički kontekst otoka Visa.

Projekt je formalno uspostavljen kao poduzetnička djelatnost u sektoru ugostiteljstva, ali s jasnim edukativnim ciljevima. Temelj djelovanja je privatna zbirka predmeta vezanih uz vojno-pomorsku povijest Jadrana, uz kontinuirani stručni i istraživački rad kojemu je svrha, osim zanimanja vlasnika, i promocija poslovnog koncepta.

Slika 1. Gastro ponuda uz interpretaciju vojno-pomorske baštine (autor: Ivan Šejić)

Struktura djelovanja obuhvaća vlasnika i njegovu obitelj kao nositelje i operativnu snagu projekta, uz suradnju s institucijama, vanjskim stručnjacima, povjesničarima, kustosima, udrugama i muzejima. Aktivnosti se provode kroz stalni postav unutar kušaonice, koji se radi veće zanimljivosti kontinuirano obnavlja i prilagođava svakoj sezoni, a obuhvaćaju sudjelovanje u organizaciji izložbi i predavanja, provedbu izdavačkih projekata te sudjelovanje u radu stručnih i povijesnih udruga.

2. Aktivnosti

Od dosadašnjih aktivnosti mogu se istaknuti sljedeće:

- izložba i katalog „I nakon rata rat“ u Hrvatskom pomorskom muzeju u Splitu 2018. godine, autora Danke Radić, Petre Blažević i Anđela Miklića, povodom stote obljetnice završetka Prvog svjetskog rata, u kojima je objavljeno oko 400 predmeta iz zbirke Mvsevm;

- izložba i katalog „Lissa na razmeđi Jadrana: talijanska vlast na Visu 1918. - 1921.“ povodom sto godina od odlaska Talijana autora Anđela Miklića, Nikole Ostojčića i Vinka Udiljka. Većina artefakata na izložbi i u katalogu bila je iz zbirke Mvsevm;
- stručni skup „50 godina od vađenja podmornice Nereide“ 2022. godine u prostoru Mvsevm u Visu, na kojemu su sudjelovali veleposlanik Republike Italije, visoko izaslanstvo HRM-a i drugi uzvanici, a predavanje je održao g. Franjo Zeljak, voditelj tima ronilaca u operaciji vađenja podmornice *Nereide* s morskog dna pored otoka Palagruže 1972. godine. Tom prilikom upriličena je i izložba artefakata s podmornice *Nereide* iz zbirke Mvsevm i iz zbirke Brzac;
- izložba i katalog „Vrhovi dubina – podvodna baština Splitsko-dalmatinske županije“ 2025. godine u Splitu, pod pokroviteljstvom Splitsko-dalmatinske županije, u kojoj su, među ostalim, prikazani i artefakti iz zbirke Mvsevm vezani uz podmornicu *Nereide*;
- izložba i katalog „Bitka za Vis: britansko-francuske borbe za prevlast 1805.-1815.“ u tvrđavi Baterija u Visu u siječnju/veljači 2026. godine u organizaciji Zavičajnog muzeja grada Visa autora Natalije Ilić, Anđela Miklića, Gorana Pavla Mladinea, Antonia Nađa i Vinka Udiljka. Većina izloženih artefakata bila je iz zbirke Mvsevm;
- izložba i katalog „Vrhovi dubina – podvodna baština Splitsko-dalmatinske županije“ od ožujka do lipnja 2026. godine u Arheološkom muzeju u Zagrebu na kojoj su, među ostalim, prikazani i artefakti iz zbirke Mvsevm vezani uz podmornicu *Nereide*;
- predavanje „Otok Vis u Napoleonskim ratovima“ u Hrvatskom arheološkom muzeju u Zagrebu u ožujku 2026. godine, zajedno s ravnateljem Zavičajnog muzeja grada Visa dr. sc. Dinkom Radićem. Tema izlaganja Anđela Miklića, vlasnika zbirke Mvsevm, pronalazak je zastave iz Viškog boja 1811. godine u crkvi u Engleskoj i opis skupne memorije o Viškom boju, koja je sačuvana u rodnom mjestu zapovjednika jednog od britanskih brodova, sudionika toga boja.

3. Izvornost interpretacije pomorske baštine

Širi kontekst djelovanja obilježen je činjenicom da pomorska i vojno-pomorska baština Jadrana, unatoč svojoj povijesnoj važnosti, nema dostatan broj specijaliziranih interpretacijskih prostora kroz koje bi se predstavila posjetiteljima na jednostavan, zanimljiv, ali i stručan način. Kao rezultat te činjenice događa se tzv. „diznilendizacija“ baštine i povijesti, u kojoj je interpretacija u nekontroliranom vrtlogu poduzetničkih sloboda često prepuštena svakome, a kao neka od osnovnih mjerila „uspješnosti interpretacije“ prikazuju se broj posjetitelja, broj noćenja i prihodi od konzumacije.

Upravo u tom prostoru „interpretativnog kaosa“, ali i ubrzanog odumiranja onog vernakularnog, izvornog lica Dalmacije, Mvsevm se pokušava pozicionirati kao

dopunski, ali relevantan i vrijedan dionik u interpretaciji pomorske baštine i ponudi gastronomskih proizvoda. Smještaj zbirke i koncepta Mvsevm na Visu znakovit je, jer se baš na tom otoku, desetljećima zatvorenom za turizam šireg opsega, nalazi veliki broj nekadašnjih vojnih objekata, čija se eksploatacija i interpretacija danas svode na neorganizirano, nestandardizirano, nestručno i kaotično iskorištavanje resursa u sveopćem kaosu, čije razloge treba tražiti na više razina – od lokalne zajednice, pa sve do nacionalnih razina odgovornosti.

Slika 2. Viški cvit, izvorna slastica otoka Visa u Mvsevmu postaje predmet interpretacije (autor: Ivan Šejić)

Priroda djelovanja Mvsevma prije svega se odnosi na očuvanje i prezentaciju privatne zbirke vojno-pomorskih predmeta, koja ih danas broji preko 2500, dok gastronomska ponuda, uz samu svrhu „naplative ponude“ čiji cilj je ekonomska održivost projekta, često služi i kao „mamac“ za privlačenje šireg kruga posjetitelja, od kojih mnogi tek nakon što budu upoznati s konceptom i zbirkom shvate značaj povijesti koja ih na Visu okružuje. Oko 600 izloženih artefakata, kao dio mnogo vreće zbirke, obuhvaća odore i oružje, karte i odlikovanja, brodsku opremu i arhivsku građu, vezane uz bogatu vojno-pomorsku povijest Jadrana.

Zadaća Mvsevma definirana je kao širenje svijesti o povijesnoj i kulturnoj važnosti otoka Visa, ali i cijeloga Jadrana, za lokalnu, nacionalnu, kao i svjetsku povijest i kulturu. Definicija zadaće Mvsevma potaknuta je činjenicom da je danas moguće da posjetitelji, nakon što dođu na otok i borave na njemu neko vrijeme, odu s njega, a da nisu shvatili na kako se važnom mjestu povijesno i kulturno nalaze.

Prikupljanje, dokumentiranje i interpretacija artefakata u početku su se odvijali neorganizirano i bez primjene muzejskih standarda. S vremenom je vlasnik započeo

njihovu stručnu dokumentaciju i interpretaciju, a taj proces zbog nekoliko tisuća predmeta u zbirci traje i danas.

U samom prostoru posebna se pažnja posvećuje smještanju predmeta u širi povijesni kontekst, kako bi se izbjegla njihova banalizacija i pojednostavljeno, romantičarsko tumačenje povijesti. Na taj se način predmeti predstavljaju i interpretiraju kao sastavni dio europske i svjetske kulturne baštine, kojoj s pravom pripadaju.

Nematerijalna dimenzija baštine ponajprije se očituje kroz interakciju s posjetiteljima i prenošenje povijesnih spoznaja, dostupnost biblioteke povijesne i stručne literature, organizaciju predavanja i stručnih skupova te suradnju s povjesničarima, istraživačima i drugim kolekcionarima.

Posjetitelji Mvsevma gotovo svakodnevno imaju priliku proširiti svoja znanja o vojno-pomorskoj povijesti Jadrana kroz besplatna individualna predavanja vlasnika, u kojima se uz povijesne činjenice posebna pozornost posvećuje ljudskim sudbinama i stradanjima kao sastavnom dijelu zajedničke prošlosti, čime se nastoji izbjeći njezina romantizirana i povijesno neutemeljena interpretacija u funkciji komercijalizacije baštine (stjecanja profita u turizmu).

Na taj se način posjetiteljima, uz edukativnu dimenziju, omogućuje uvid u važnost vojno-pomorske povijesti za oblikovanje identiteta otoka Visa, Dalmacije i cijeloga Jadrana, kao i razumijevanje zajedničke povijesti, u čijem su oblikovanju često sudjelovali narodi i države iz kojih posjetitelji dolaze.

4. Suradnja

Uz interpretaciju baštine u samom prostoru Mvsevma, vlasnik kontinuirano surađuje s muzejima i ostalim institucijama na organizaciji predavanja, izložbi, skupova i u izdavačkim projektima (katalozi, stručni tekstovi, brošure). Ciljevi tih projekata su prije svega podizanje kvalitete turističke ponude otoka, ali i cijele Dalmacije, popularizacija pomorske baštine, jačanje stručne suradnje te podizanje razine javne svijesti o važnosti pomorske, ali i baštine uopće.

5. Financiranje i poslovanje

Mvsevm se danas financira isključivo vlastitim sredstvima ostvarenima kroz djelatnost kušaonice, dok se dodatni projekti financiraju kombinacijom sredstava vlasnika i prihoda Mvsevma. Posebnost poslovnog modela očituje se u pažljivo odabranoj ponudi koja obuhvaća oko 70 vrsta vina malih dalmatinskih obiteljskih vinara te izbor vrhunskih domaćih gastronomskih proizvoda. Takav model poslovanja omogućuje ekonomsku održivost bez oslanjanja na javna sredstva, a istodobno kroz plaćanje poreza, najma prostora i drugih davanja doprinosi punjenju državnog proračuna Republike Hrvatske i proračuna jedinice lokalne samouprave.

Tijekom poslovanja identificiran je cijeli niz izazova i poteškoća, na rješavanju kojih vlasnici kontinuirano rade. Jedan od glavnih izazova je očuvanje izvornosti i visoke kvalitete u uvjetima beskompromisnog tržišnog natjecanja. Rješenje se, nakon nekoliko jako izazovnih godina poslovanja, pronašlo u promišljenim, ali kvalitetnim i za ugostiteljstvo neuobičajenim modelima promocije, diversifikacije dijela poslovanja u druge poslovne aktivnosti u zimskom razdoblju, stručnom pristupu poslovanju te tvrdoglavom izbjegavanju potpune komercijalizacije sadržaja održavanjem izvrsnosti ponude, što za sobom povlači smještaj koncepta u gornju cjenovnu razinu ponude. U tom smislu može se reći da Mvsevm nije namijenjen najširoj publici, već odabranoj publici koja prepoznaje i cijeni najkvalitetniju ponudu.

Slika 3: Jedinstveni koncept koji se aktivno suprotstavlja opasnosti od gubitka identiteta destinacija (autor: Ivan Šejić)

Također, kao privatna inicijativa, projekt se suočava s ograničenim resursima za održavanje i širenje zbirke te s nedostatkom prostora za pohranu artefakata, što zasad uspješno pokriva vlasnik. Međutim, jasno su vidljiva ograničenja u mogućnostima daljnjeg razvoja i širenja u budućnosti.

Kao neka od mogućih rješenja nameću se postupni (usporeni) razvoj koncepta, fokusiranje zbirke i postava na uža povijesna razdoblja, partnerstva i, konačno, franšiza poslovanja.

6. Suradnja s lokalnom zajednicom

U razvoju koncepta Mvsevma lokalna je zajednica sudjelovala još prije početka poslovanja, i to kroz pronalazak pogodnog komercijalnog prostora za najam, pri čemu

je podršku pružila jedinica lokalne samouprave. Nakon toga, suradnja se nastavila uključivanjem lokalnih proizvođača vina i hrane, čime je uspostavljena mala, ali kvalitetna mreža suradnje. Među posjetiteljima su i članovi lokalne zajednice, dok suradnja s udrugama i institucijama, osobito sa Zavičajnim muzejom grada Visa i Zakladom za otok Vis, pridonosi daljnjem umrežavanju u okviru lokalne kulturne ponude.

Među preprekama u radu i budućem razvoju koncepta ističu se nedostatak adekvatnih većih interpretacijskih prostora te ekonomska neizvjesnost uvjetovana sezonalnošću turizma na Visu i kratkim trajanjem turističke sezone. Mogući modeli prevladavanja tih poteškoća uključuju jačanje javno-privatnih partnerstava, jačanje suradnje vlasnika privatnih zbirki i institucija, korištenje javno dostupnih sredstava financiranja te ulazak koncepta u zasad nedovoljno iskorištene turističke niše.

Budući planovi za razvoj koncepta Mvsevm uključuju proširenje suradnje s muzejima i znanstvenim institucijama u svrhu popularizacije pomorske baštine i u marketinške svrhe, daljnji razvoj izdavačkih i edukativnih djelatnosti, umrežavanje s udrugama te nastavak i ciljano širenje razvoja modela povezivanja kulturne i gastronomske ponude.

Vizija razvoja koncepta Mvsevm počiva na ideji da pomorska baština mora dobiti adekvatno mjesto u javnom prostoru i institucionalnoj strukturi Republike Hrvatske.

7. Zaključak

Mvsevm u Visu pokazuje da poduzetništvo može biti učinkovito sredstvo očuvanja i interpretacije pomorske baštine. Integracija zbirke vojno-pomorskih predmeta s pažljivo kuriranom gastronomskom ponudom omogućuje financijsku održivost uz očuvanje izvornosti.

Projekt potvrđuje važnost suradnje privatnih inicijativa i institucija te potrebu šireg konsenzusa svih dionika u cilju jačanja položaja i očuvanja pomorske baštine u Republici Hrvatskoj.

Djelovanje Mvsevma doprinosi popularizaciji i očuvanju materijalne i nematerijalne pomorske baštine te predstavlja primjer kako se odgovornim i stručno utemeljenim poduzetništvom mogu graditi poveznice između prošlosti i suvremenog društva. Istodobno pokazuje da se ustrajnim i kvalitetnim radom može osigurati održivost baštine u tržišnom kontekstu, uz očuvanje njezine kulturne i povijesne vrijednosti.

Podloge za pripremu rada

Rad se u potpunosti temelji na stručnom iskustvu autora stečenom tijekom prikupljanja i proučavanja materijala vezanih uz vojno-pomorsku baštinu Jadrana te na materijalima i informacijama prikupljenim tijekom pokretanja i vođenja koncepta Mvsevm.

ISSN 0554-6397
UDK: 004.032.26

Anđelo Miklić
E-mail: mvsevmvis@gmail.com
Vis Mvsevm

Entrepreneurial Models for the Preservation and Interpretation of Maritime Heritage: The Mvsevm Concept in Vis

Abstract

This paper analyses the Mvsevm tasting room in Vis as an example of an innovative approach to the interpretation and preservation of maritime heritage through entrepreneurial activity. Unlike traditional heritage institutions, which often rely primarily on public funding, the Mvsevm concept represents a hybrid business model combining gastronomy with a museum-style exhibition. Within this setting, a private collection of historical artifacts related to Adriatic naval history is incorporated into the tourism offering, complemented by a carefully curated culinary selection and an interior designed to evoke the mid-19th-century style. The originality of this model is the result of the owner's carefully developed business plan. In addition to ensuring the venture's economic and financial sustainability, the plan seeks to avoid the trivialization of heritage through excessive commercialization and places particular emphasis on developing a distinctive culinary offering. This includes a broad selection of wines from small family-owned Dalmatian wineries and high-quality local gastronomic products. In addition to presenting the business model itself, the paper examines ongoing efforts to preserve tangible and intangible heritage, as well as the marketing strategy implemented through exhibitions, lectures, naval-themed events, and publishing projects. It also considers the challenges encountered in the operation and development of the concept, the approaches adopted to address them, and plans for its future development. Particular attention is devoted to the financing model, the challenges involved in preserving authenticity, and the need for broader consensus and cooperation among relevant stakeholders to strengthen the position and preservation of maritime heritage in the Republic of Croatia. The paper concludes that entrepreneurship, when grounded in professional expertise and a responsible approach to heritage, can serve as a powerful ally in the preservation and popularization of maritime heritage.

Keywords: Mvsevm, museum, maritime heritage, entrepreneurship, Vis, naval history, private collections, cultural tourism